

JAZZ MUSIQA TARIXIGA BIR NAZAR

Muhammadjonova Mohinur

*Farg'ona davlat universiteti "San'atshunoslik" fakulteti "Musiqqa ta'limi" yo'nalishi
1-bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Afrika va Yevropa musiqalari bir biriga qo'shilishi natijasida paydo bo'lgan musiqa yo'nalishi ya'ni jazz, jazz tarixi va uning yo'nalishlar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *jazz, bibop, big-bend, fyujn, swing, kul, simfojazz, blyuz, regtaym, bossa nova, manush, progressiv, etno.*

Jazz - Afrika ritmlari, Yevropa uyg'unligi ta'sirida, afroamerikalik va lotin amerikalik folklor elementlarini jalb qilgan holda rivojlangan musiqa san'atining bir turidir. XIX asr oxiri - XX asr boshlarida Afrika va Yevropa musiqa madaniyatining elementlari bir-biriga qo'shilishi natijasida AQShdagi Louisiana shtatidagi Yangi Orlean afroamerikaliklari ijodida yuzaga kelgan. XIX asr oxirida yana bir musiqiy janr - regtaym paydo bo'ldi. Keyinchalik, regtaym ritmlari blyuz elementlari bilan birgalikda yangi musiqiy yo'nalish - jazzni keltirib chiqardi. Jazz ko'p madaniyatli musiqa sifatida turli mintaqaviy musiqiy xususiyatlar bilan boyidi. Jazzning rivojiga bayramlarda AQSh shaharlari ko'chalarida marshlar o'tkazayotgan harbiy va raqs guruhlari ham ta'sir ko'rsatdi. Zamonaviy musiqa va Jazz 1920-yillarda ko'pchilik uchun deyarli sinonimga aylandi, amerikalik tanqidchilar esa uni birinchi navbatda AQShning musiqa san'atiga qarama-qarshi qo'yishdi. Jazzning o'zi shakllanganidan so'ng, uni rivojlantirish va o'zgartirishning uzluksiz jarayoni boshlandi, natijada turli yo'nalishlar paydo bo'ldi. Dastlab, 7-8 sozandadan iborat ansambl qatnashchilari yaratgan va o'zlari ijro etgan asarlar jazz yoki "jazzband" deb atalgan. Jazz asoschilari L.S.Armstrong, J.K.Oliver, J.Dode, E.K.Ori, J.R.Morton va boshqalar ana shunday ansamblarning rahbari bo'lganlar. Keyinchalik ularga taqlidan diksilend guruhlari paydo bo'lib, Jazz san'atini Amerika va Yevropa mamlakatlarida targ'ib etgan. 1930-yillargi "swing", 40-yillari "bibop", keyinchalik "kul" va boshqa uslublar yuzaga kelgan, yirik Jazz orkestrlar tashkil topgan. Mashhur pianinochi Skott Jopplin jazzning yaratuvchilaridan hisoblanadi. U blyuz ijrochisi edi va uning rivojlanishi uchun poydevor qo'ydi. Eng mashhur jazz ijrochilari: Lui Armstrong, Dyuk Ellington, Ella Fitsjerald, Rey Charlz, Mayls Devis, Frenk Sinatra, Billi Holiday va boshqalar.

Doimiy ravishda o'zgarib, rivojlanishning bir qancha xarakterli bosqichlarini bosib o'tib, jazz yuksak san'at darajasiga ko'tarildi. 1920-1940-yillarda 20-40 tagacha musiqachilardan iborat katta jazz orkestrlari swing (swing - ingiliz tilidan tarjima qilganda "belanchak" degan ma'noni bildiradi) janrida ijro etishdi. Kichik ansambllarda esa eksperimental, improvizatsiya jazz va bibop rivojlandi. Ushbu

atamaning zamonaviy ma'nosi 1950-yillarda, turli oqimlarning jazzlari musiqiy janrga birlashtirilganda, barcha davrlarning turli uslublarini birlashtirgan tavsifi bilan paydo bo'ldi. Janrning aksariyat turlari swing, vokal ifodasi, improvizatsiya, blyuz notalari ladlaridan foydalanish bilan ajralib turadi. B.Gudmen, G.Miller va J.Koltreyn, J.Dankvort, M.Legran, K.Vlax va G.Brom, K.Edelxagen, K.Komeda, A.Sfasman, L.Utyosov, O.Lundstrem mashhur jaz orkestrlarining asoschilaridir.

Asta-sekin jazz akademik musiqaning qarama-qarshi o'ziga xosligini saqlab, yuksak san'at sohasiga yaqinlashdi. Jazz nufuzli bo'lib qolmoqda va akademiya fondlari va butun dunyo bo'ylab festivallar tarmog'i tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Jazz merosi keng e'tirof etilgan va jahon musiqa madaniyatiga ta'sir qilishda davom etmoqda. Saksafon jazzning eng muhim asboblaridan biridir.

"Jazz" so'zi (uning o'zgarishlari: "jas", "jass", "jascz", "jasz", "jaz") taxminan 1910-yillarda G'arbiy sohilda jargon atamasi sifatida paydo bo'lgan. Uning ma'nosi o'zgardir, lekin dastlab musiqaga taalluqli emas edi.¹

"Jazz" atamasi 1915-yilda Chikagoda musiqaga nisbatan qo'llanila boshlandi. Jaz tarixchisi Lourens Gashi o'z asarlarida bu so'z Yangi Orleanda paydo bo'lmaganligini va ilk jazz musiqachilari undan foydalanmaganligini ta'kidladi. Taxminlarga ko'ra, bu so'z 1916-yilda shimolda faol qo'llanilganidan keyingina Yangi Orleanga ko'chib o'tgan va buni 1958-yildan beri Tulane universitetidagi Uilyam Xogan arxivida Yangi Orleanda tug'ilgan jazz musiqachilari bilan yozilgan yuzlab intervyular tasdiqlaydi. Amerika dialekt jamiyati 2000-yilda "jazz" so'zini XX asr so'zi deb atadi. Ilk jazz musiqachilaridan biri Garvin Bushell "jazz" so'zining kelib chiqishi parfyumeriya sanoatiga tegishli ekanligini aytib o'tgan.

Jazzning qiziqarli va mashhur yo'nalishlaridan biri bu Simfojazzdir. Simfojazz 1920-yillarda AQShda Yevropa, Afrika va Lotin Amerikasi madaniyatlarining uyg'unlashuvi natijasida yaratilgan. XX asrning birinchi yarmida butun dunyodan millionlab odamlarning Amerikaga ko'chishi turli madaniyatlarning o'zaro ta'siriga va musiqada yangi yo'nalishlarning paydo bo'lishiga olib keldi. Klassik kelib chiqishi bo'lgan yevropalik musiqachilar Amerikaga nufuzli sahnalar va klublarda klassik musiqa konsertlari madaniyatini olib kelgan muhojirlarning katta oqimining bir qismi edi. Amerika ko'plab Yevropalik musiqachilar, jumladan Sergey Raxmaninov va Ignaz Paderevskiy, Dimitriy Tyomkin, Igor Stravinskiy va Irving Berlin va boshqalar uchun muvaffaqiyatli martaba qilish va jazz rivojiga ta'sir qilish imkoniyatini ochdi.

Yevropaning klassik konservatoriyalarida ta'lim olgan minglab musiqachilar Gollivud kinostudiyalari orkestrlarida, shuningdek, restoranlarda va raqs maydonlarida chaladigan jazz orkestrlarida ish topdilar va ularning mahorati jazzning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatdi. Yevropa simfonik an'analarning eksperimental, erkin rivojlanayotgan Amerika musiqa madaniyati bilan sintezi katta

¹ William Ransom Hogan Archive of New Orleans Jazz Oral History Database Music Rising, Tulane — Tulane University.

simfonik orkestrning jazz ansambli bilan uyg'unlashuvidan simfonik jazzning yaratilishiga olib keldi.

Janr rahbari rossiyalik muhojirlar avlodi Jorj Gershvin edi, u juda ham mashhur "Blyuz uslubidagi rapsodiya", simfojaz uslubida klassik asarlar, "Porgi va Bess" jaz operasini yaratdi. Jorj Gershvin mashhur qo'shiqlar bastakori sifatida jahon miqyosida shuhrat qozondi, ularning ohanglari jazz standartlarining oltin fondiga kirgan va jazz ijrochilari repertuarini shakllantirishda davom etmoqda.

Kino musiqasidagi simfonik jazz, katta orkestr partiturasida jazz elementlaridan foydalangan holda, Sankt-Peterburg konservatoriyasining bitiruvchisi, 50 ta filmga musiqa yozish orqali Gollivudda muvaffaqiyat qozongan Dmitriy Tyomkin tomonidan ishlatilgan. Kino musiqasi rivojiga qo'shgan ulkan hissi uchun Dmitriy Tyomkin to'rt karra Oskar mukofotiga sazovor bo'ldi.

Hozirda Jazz musiqasining qirqqa yaqini turi bor. Bular Early Jazz, Modern Jazz, Jazz Related, Bop, Swing, Vocal Jazz, Cool Jazz, World Fusion, Latin Jazz, Funk Jazz, Etno Jazz, Raga Jazz va boshqalar.

Swing - bu 1920 va 1930 yillardagi jazzning orkestr uslubi bo'lib, to'g'ridan-to'g'ri Chikago maktabidan olingan va katta guruhlar tomonidan ijro etilgan. Bu g'arb musiqasining ustunligi bilan ajralib turadi. Orkestrlarda saksofon, truba va trombonlarning alohida bo'limlari paydo bo'ldi, banjo gitara, tuba va kontrabasni almashtiradi. Musiqa kollektiv improvizatsiyadan uzoqlashadi, musiqachilar oldindan rejalashtirilgan partituralarga qat'iy rioya qilgan holda ijro qildilar. Ritm bo'limining ohangdor asboblari bilan o'zaro ta'siri xarakterli texnikaga aylandi. Ushbu tendensiya vakillari: Fletcher Xenderson, Benni Gudman va uning orkestridir.

Bibop – XX asrning 40-yillari boshlarida Nyu-Yorkda rivojlangan va zamonaviy jazz davrini ochgan uslubi. U melodiyada emas, garmoniyadagi o'zgarishlarga asoslangan tezkor temp va murakkab improvizatsiyalar bilan ajralib turadi. Ijroning o'ta tez sur'atini Parker va Gillespi professional bo'lmaganlarni yangi improvizatsiyalaridan saqlab qolish uchun kiritdilar. Barcha biboperlarning o'ziga xos xususiyati hayratlanarli xatti-harakatlar va tashqi ko'rinishga aylandi: "Dizzy" Gillespining egri trubkasi, Charli Parker va "Dizzy" Gillespining xatti-harakatlari, T.Monkning kulgili shlyapalari va boshqalar. Ko'pincha yirik tijorat raqs guruhlari musiqasi bo'lgan swingdan farqli o'laroq, bibop jazzdagi eksperimental ijodiy yo'nalish bo'lib, asosan kichik ansambllar (kombolar)da ijro etilardi. Bop sozandalari kuylar o'rniga asarlarning garmonik komponentini ijro etishga asoslangan murakkab improvizatsiyalarni afzal ko'rdilar.

Progressiv jazz 40-yillarda bibop bilan parallel ravishda paydo bo'ldi, lekin u o'zining stakkato-saksafon texnikasi, politonallikning ritmik pulsatsiya va simfonik jazz elementlari bilan murakkab uyg'unligi bilan ajralib turardi. Sten Kentonni ushbu tendentsiyaning asoschisi deb atash mumkin.

Fusion (Fyujn) o'sha paytda mavjud bo'lgan deyarli barcha musiqiy yo'nalishlarning elementlarini birlashtirgan odatda pop, rok, folk, reggi, fank, hip-hop, elektron musiqa va jahon musiqasini birlashtirgan musiqiy uslub. Uning eng faol rivojlanishi 70-yillarda boshlangan. Fusion - bu murakkab vaqt belgilari, ritm, cho'zilgan kompozitsiyalar va vokalning yetishmasligi bilan tavsiflangan tizimli instrumental uslub. Ushbu tendentsiyani Larri Korall, Toni Uilyams va Lifetime ("Bobby Truck Tricks") boshqaradi.

Jazz manush (lo'li jazz) - gitara ijrosiga ixtisoslashgan jazz yo'nalishi. U Manush va Swing guruhlari lo'li qabilalarining gitara texnikasini birlashtiradi. Ushbu tendensiyaning asoschilari aka-uka Ferre va. Eng mashhur ijrochilar: Andreas Oberg, Bartalo, Anjelo Debarre, Bireli Largen ("Stella By Starlight", "Fiso Place").

Indo Jazz (Raga Jazz) - Yevropa an'analari Janubiy Osiyo, hind musiqasi va asboblari sitar, sarod, tabla va boshqalar bilan uchrashadigan uslubdir. Ya'ni bu jazz va hind klassik instrumentalistlari o'rtasidagi hamkorlikdagi instrumental musiqa. Raga Jazz namoyondalari: Toni Skott, Jon Mayer, Mahavishnu orkestri, Ronu Majumdar, Luiz Banks, Musson, Zokir Hussain, Autorikshaw, Amushka Shankar, Charli Mariano, Arun Ghosh, RA Ramamani.

Bosanova, bossa nova - mahalliy xalq og'zaki ijodi va jazzning ayrim elementlari sintezidan iborat mashhur Braziliya musiqasi uslubi. Uslubning asoschilari Xuan Gilberto va Antonio Karlos Jobimdir. Birinchi bossa nova odatda Chega de Saudade deb ataladi, uni Jobim bastalagan va Joao Gilberto ijro etgan. Eng mashhur bossa nova "Ipanemalik qiz" bo'lib, uni birinchi marta Xuan gitarada va Astrud Gilberto ovozda, A.K.Jobim pianinoda va Sten Getz saksafonda ijro etgan.

Bugi Vugi - pianino blyuz uslubi bo'lib, improvizatsiyaning ritmik va melodik imkoniyatlarini belgilaydigan takrorlanuvchi bas figurasi bilan ajralib turadi. Skat - jazzda ovozni asbobga tenglashtirgan vokal improvizatsiya turi. Skat - kuylash bo'g'inlar yoki ma'no jihatdan bog'liq bo'lmagan tovush birikmalarining artikulyatsiyasiga asoslangan bo'g'inli ya'ni matsiz qo'shiq aytish usuli.

Jazzning alohida xususiyati bu improvizatsiyadir. Musiqiy improvizatsiya jazzning barcha turlarida mavjud bo'lgan asosiy xususiyatlardan biridir. Ijrochilar o'z-o'zidan musiqa yaratadilar, ular hech qachon oldindan o'ylamaydilar, mashq qilmaydilar. Jazz ijro etish va improvizatsiya musiqa yaratishning ushbu sohasida tajriba va mahorat talab qiladi. Bundan tashqari, jazz ijrochisi ritm va tonallikka e'tibor berishi kerak. Jazzdagi improvizatsiya har safar yangi narsalarni yaratishga imkon beradi. Afrikaliklar nota musiqasi va repetitsiya haqida hech qanday tasavvurga ega bo'lmagani uchun musiqa bir-biriga faqat uning ohangini va mavzusini yodlash orqali uzatilgan. Va har bir yangi musiqachi istalgan payt bir xil musiqani yangi usulda ijro etishi mumkin edi.

Jazz uslubining ikkinchi muhim xususiyati ritmdir. Musiqachilar o'z-o'zidan tovush yaratish qobiliyatiga ega, chunki doimiy pulsatsiya jonlilik, o'yin, hayajon

effektini yaratadi. Ritm shuningdek, improvizatsiyani cheklaydi. Improvizatsiya singari, ritm jazzga Afrika madaniyatlaridan kelgan. Lekin aynan shu xususiyat musiqiy harakatning asosiy xususiyati hisoblanadi. Erkin jazzning dastlabki ijrochilari musiqa yaratishda mutlaqo erkin bo'lish uchun ritmdan butunlay voz kechishdi. Shu sababli, jazzdagi yangi yo'nalish uzoq vaqt davomida tan olinmadi. Ritm zarbli asboblardan ta'minlanadi. Jazz musiqa ohangini Yevropa madaniyatidan meros qilib oldi. Bu ritm va improvizatsiyaning uyg'un va yumshoq musiqa bilan uyg'unligi jazzga g'ayrioddiy ovoz beradi.

O'zbekistonda jaz musiqasi 1940-yillarning 2-yarmida yuzaga kela boshlagan. Toshkent, Samarqand, Farg'ona, Andijon kabi shaharlarning kinoteatr, madaniyat saroyi, shahar bog'larida D.Sokolov, A.Pozdnyakov, M.Azatyev va boshqalar rahbarligida tashkil topgan musiqa ansambllari jaz va estrada musiqasi namunalarini ijro etgan. 1958-yilda O'zbekiston estrada orkestri, 1963-yilda O'zteleradio qoshida Estrada simfonik orkestrlarning tarkib topishi jazz rivoji uchun turtki bo'lgan. Bunda ayniqsa A.Kroll, A.Malaxov, Ye.Jivayev kabi dirijyorlarning qo'shgan hissasi salmoqli bo'lgan. "Namanganning olmasi", "Qiz bola" qo'shiqlarining jaz uslubida qayta ishlangan variantlari, A.Malaxovning o'zbek ohang va usullaridan foydalanib yozilgan "Yulduz doirasiz", "Qora ko'zlar" orkestr asarlari milliy jaz musiqasining ilk namunalari hisoblanadi. Jaz musiqasi keyingi davrda ham taraqqiy etdi. 1968-yilda Toshkentda 1-Jaz musiqasi festivali bo'lib o'tdi, 1977-1984-yillari Farg'onada jaz musiqasi xalqaro festivallari o'tazilgan, mazkur shaharlarda jaz klublari, Buxoro, Navoiy va boshqa shaharlarda jaz guruhlari tashkil topgan. Bulardan E.Qalandarov, S.Gilyov, L.Otabekov, B.Smetanov, G.Kapriyelov rahbarligidagi guruhlar xalqaro jazz festivali va estrada tanlovlarida sovrinli o'rinlarga ega bo'ldilar. Hozirda jaz musiqasi ijrochilaridan "O'zbeknavo" qoshidagi Botir Zokirov nomidagi estrada orkestri, Toshkent davlat konservatoriyasining big bendi, G.Bugdanov, A.Xabirxanov rahbarligidagi guruhlar faoliyat kursatmoqda. Hozirda Toshkent shahrida Botir Zokirov nomidagi Milliy Estrada San'at instituti faoliyat yuritmoqda. O'zbekiston jazz musiqasi namunalari "Melodiya" firmasi tomonidan gramplastinkaga yozilgan: "Sharq syuitasi", "Efsane" va boshqalar.²

Audio ma'lumotlarning miyaga ta'sirini o'rganuvchi Monreal Nevrologiya instituti doktori Robert J.Zatorre tomonidan olib borilgan tadqiqotlarga ko'ra, jazz idrok etish eng qiyin musiqa turlaridan biri bo'lib, uni kuzatish uchun miyadan murakkab va qizg'in ishni talab qiladi. Garmonik konstruktsiyalar va progressiyalarni tahlil qilish. Jazzni ijro etish va ayniqsa, jazz improvizatsiyasini

² O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil.

yaratish miya uchun yanada qiyinroq vazifadir. Musiqa ta'limi va uning bir qismi sifatida improvizatsiya intellektual qobiliyatlarni oshirishning samarali vositalaridir.³

Xulosa qilib aytish mumkinki, jazz avvaliga negrlar musiqasi ya'ni qora musiqa edi. Uni butun dunyodagi baland tabaqali insonlar, aristokratlar qabul qilishmadi. Lekin vaqt o'tishi bilan jazz rivojlanib har bir xalq musiqasiga o'z ta'sirini ko'rsatdi va hali hanuz eng qiziq va mashhur janrlardan biri bo'lib kelmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Акопян, Л. О. Музыка XX века : энциклопедический словарь / науч. ред. канд. иск. Е. М. Двоскина. — М : Издательский дом «Практика», 2010.
2. Джаз // Большая советская энциклопедия : в 66 т. / гл. ред. О. Ю. Шмидт. 1-е изд. М. : Советская энциклопедия, 1926—1947. Т.
3. Джаз // Большая советская энциклопедия : в 30 т. / гл. ред. А. М. Прохоров. 3-е изд. М. : Советская энциклопедия, 1969—1978.
4. Верменич, Ю. Т. Джаз. История. Стили. Мастера. — СПб : Лань, Планета музыки, 2007.
5. Конен, В. Д. Рождение джаза. — М : Советский композитор, 1984.
6. DeVeaux, Scott. Jazz / Scott DeVeaux, Gary Giddins. — W.W. Norton & Co., 2009.
7. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil
8. Achildiyeva M. Ikromova F. The ballet "Tomaris" in the culture of Uzbek ballet place and significance Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development ISSN (E):2751-1731 15-19 bet (Berlin Germany 2022)
9. Achildiyeva M. Ikromova F. "O'zbek musiqa san'atida maqomning o'rni" Proceedings of Global Technovation 2nd International Multidisciplinary Scientific Conference . London 2020 90-93 bet.
10. Achildiyeva M. Xojimamatov A. Yuldasheva D. Ikromova F. "Uyghur Folk Singing Genre" Turkish Online Journal of Qualitative (TOJQI) Inquiry (Turkiya 2021) 3509-3517 bet (SCOPUS)
11. M.Achildiyeva 2021 Academic Yunus Rajabi and His Scientific Heristage Annals of Romanian Society for Cyell Biology 25(4) 9092-9100
12. Achildiyeva M, Xojimamatov A, Ikromova F (2022) Shashmaqom saboqlari: "Navo" maqomi xususida. INTERNATIONAL JOURNAL FOR ENGINEERING AND MANAGEMENT RESEARCH 11(01) 55-58
13. Maxfuzakhon Karimova, Muyassarkhon Achildiyeva, Farangiz Ikromova (2021) USE FROM REDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN MUSIC LESSONS EUROPEAN SCHOLAR JOURNAL "An open accyess, peyer reviyewyed multidisciplinary journal" 2 (4) 460-463 bet.

³ How musical training affects cognitive development: rhythm, reward and other modulating variables. Дата обращения: 4 октября 2016.

14. Ачилдиева Муяссархон Адилжоновна, Носирова Муслимахон Ойбек қизи, КОРРУПЦИЯ: ТАРИХ ВА ТАҚДИР. «OLIJ TA'LIM TIZIMIDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHNING ZAMONAVIJ YONDASHUVLARI» XALQARO ILMIY-AMALIJ ANJUMAN MATERIALLARI TO'PLAMI (2022 yil 6 dekabr) ISSN 2181-1571 (I-qism) 381-388 bet.

15. Achildiyeva Muyassarxon Adiljonovna, Ikromova Farangis, KORRUPSIYA- MILLIJ TARRAQIYOT VA JAMIYAT RIVOJI KUSHANDASIDIR. «OLIJ TA'LIM TIZIMIDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHNING ZAMONAVIJ YONDASHUVLARI» XALQARO ILMIY-AMALIJ ANJUMAN MATERIALLARI TO'PLAMI (2022 yil 6 dekabr) ISSN 2181-1571 (I-qism) 389-395 bet.

16. Хожимаматов Азимжон Файзулло ўғли, Назархўжаева Рухшонабону Умид қизи, КОРРУПЦИЯ – АСР ВАБОСИ. «OLIJ TA'LIM TIZIMIDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHNING ZAMONAVIJ YONDASHUVLARI» XALQARO ILMIY-AMALIJ ANJUMAN MATERIALLARI TO'PLAMI (2022 yil 6 dekabr) ISSN 2181-1571 (I-qism) 396-401 bet.

17. Ikromova F. O'ZBEKISTON XALQ HOFIZI OCHILXON OTAXONOVNING HAYOT YO'LI CHIZGILARI. INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE GLOBAL SCIENCE Vol. 1 No. 3 (2022): 151-156

18. Achildiyeva M, Ikromova F REYNGOLD GLIER VA TOLIBJON SODIQOVNING «LAYLI VA MAJNUN» OPERASIDA MAQOM YO'LLARINING QO'LLANILISHI UIF-2022: 8.2 SCIENCE AND INNOVATION ISSN: 2181-3337 INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL 2022 №4 23-28 bet.

19. Xojimamatov A, Ikromova F. MUSIQIJ SAHNAVIY ASARLARNING IJROCHILIK MUAMMOLARI (O'ZBEKISTON KOMPOZITORLARI IJODI MISOLIDA) UIF-2022: 8.2 SCIENCE AND INNOVATION ISSN: 2181-3337 INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL 2022 №4 29-33 bet.

20. Ikromova F. SHASHMAQOMDA TURKUM ASAR TARONALARI UIF 2022: 8.2 SCIENCE AND INNOVATION ISSN: 2181-3337 INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL 2022 №4 29-33 bet.

21. Hojimatov Azimjon CHANG CHOLG'USI TARIXIGA BIR NAZAR VA UNING ORNAMENTAL BEZAKLARI Oriental Renaissance: Innovative, yeducational, natural and social sciencyes VOLUME 2 | ISSUE 10/2 ISSN 2181-1784 Sciyentific Journal Impact Factor SJIF 2022: 5.947 Advanced Sciences Index Factor ASI Factor = 1.7 (265-275 bet).

22. Muyassarxon Achildiyeva SHASHMAQOM MUSHKILOT BO'LIMINING NAZARIY ASOSLARI Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 2 | ISSUYe 10/2 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2022: 5.947 Advanced Sciences Index Factor ASI Factor = 1.7 (344-352 bet).

23. Xojimamatov Azimjon, Muhammadjonova Mohinur. VIKTOR ALEKSANDROVICH USPENSKIYNING IJODIY YO'LI Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences (E)ISSN:2181-1784 www.oriens.uz SJIF 2023 = 6.131 / ASI Factor = 1.7 3(3), March, 2023 587-591 bet.

24. Ачилдиева Муяссархон, Аткиёева Рухшона. АМИР ТЕМУР ВА ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДА САНЪАТНИНГ ТУТГАН ЎРНИ Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences (E)ISSN:2181-1784 www.oriens.uz SJIF 2023 = 6.131 / ASI Factor = 1.7 3(3), March, 2023 578-583 bet.

25. Achildiyeva M, Ikromova F Choir Art in Uzbekistan Botir Umidjonov Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences (Brussel, Belgium 2022) ISSN 2795-7683 54-56 bet

26. Hojimatov A Ikromova F A Look at the Polyphony and Theoretical Heritage of S.I.Taneev Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences (Brussel, Belgium 2022) ISSN 2795-7683 87-89 bet

27. Achildiyeva M, Ikromova F "The third renaissance towards ascending" EUROPEAN SCHOLAR JOURNAL "An open access, peer reviewed multidisciplinary journal" (Spain 2021 sentyabr) ISSN (E):2660-5562 17-20 bet

